

УДК 7.071.2:159.942:159.956

Христина Голубінка, викладач кафедри методики музичного виховання і диригування
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

**АРТИСТИЗМ, ЕМОЦІЙНІСТЬ, ІНТУЇЦІЯ ЯК ВАГОМІ СКЛАДОВІ
ДИРИГЕНТСЬКОГО МИСТЕЦТВА**

“Диригент – медіум між автором і слухачем”
Геннадій Рождественський

У статті висвітлено важливі складові диригентського мистецтва, розглянуто шляхи досягнення якісної диригентської діяльності в сучасних умовах.

Ключові слова: диригентське мистецтво, артистизм, емоції, інтуїція, творчість, музичне сприйняття.

Літ. 12.

Кристина Голубінка, преподаватель кафедры методики музыкального воспитания и дирижирования
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

**АРТИСТИЗМ, ЭМОЦИОНАЛЬНОСТЬ, ИНТУИЦИЯ КАК ВЕСОМЫЕ
СОСТАВЛЯЮЩИЕ ДИРИЖЕРСКОГО ИСКУССТВА**

В статье освещаются важные составляющие дирижерского искусства, рассмотрены пути достижения качественной дирижерской деятельности в современных условиях.

Ключевые слова: дирижерское искусство, артистизм, эмоции, интуиция, творчество, музыкальное восприятие.

Chrystyna Holubinka, Lecturer of the Methods of Musical Education and Conducting Department
Drohobych State Pedagogical University by I. Franko

**ARTISTRY, EMOTIONALITY, INTUITION AS A VERY IMPORTANT COMPONENTS OF
THE ART OF CONDUCTING**

The article highlights the important components of the Art of conducting and covers the ways of achieving qualitative conductor activity in modern conditions.

Keywords: conducting art, artistry, emotions, intuition, creativity, musical perception.

Постановка проблеми. Масштаби розвитку диригентського мистецтва висувають питання про підготовку досвідчених керівників професійних та аматорських хорових колективів, що мають важливий вплив на розвиток музичної культури. Поле діяльності диригентів ХХІ століття значно розширилося як за можливостями репертуару, так і виступами.

Диригентське мистецтво має свою специфіку, яке включає технологічні та художньо-творчі аспекти. Складні творчі завдання, що постають перед диригентом і потребують розв'язань, охоплюють цілий комплекс процесів. Їхнє усвідомлення допоможе диригенту, сприятиме успішному піднесенню колективу.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Спеціальні праці майстрів, присвячені теоретичним, практичним, історичним та культурологічним аспектам мистецтва хорового диригування К. Пігрова [9], М. Колесси [7],

І. Бермес [1], безсумнівно, розкривають основні задуми музично-виконавської діяльності. Бралися до уваги роботи з психології оркестрового та хорового диригування Г. Єржемського [4], Г. Голика [3]; виконавського стилю О. Катрич [6]; філософії творчості та психології мистецтва Л. Виготського [2], Я. Пономарьова [10]. Питання щодо артистизму, емоцій та інтуїції у диригентській діяльності та їхнього впливу на колектив залишаються поза увагою науковців, тому і потребують осмислення.

Мета статті: висвітлити вагомі елементи диригентської діяльності; схарактеризувати творчі компоненти співпраці керівника та хорового колективу.

Виклад основного матеріалу. Поняття “артистизм”, “емоційність”, “інтуїція”, широко вживані у мистецтвознавстві, вони використовуються для висвітлення специфічних рис мистецтва і його особливих засобів.

Одним з найголовніших завдань диригента є

контролювання співу виконавців, як “першого слухача”. Одухотворяючи, емоційно переживаючи музику, диригент одночасно слідкує за результатом своєї роботи. Міра емоцій та переживання диригента є зрозумілими як для виконавців, так і для слухачів, тому основну роль відіграє самоконтроль диригента.

Сучасна українська дослідниця Юлія Ткач, виділяє три основні типи виконавських стилів: раціоналістичний, емоціональний та синтетичний. “Раціоналістичний тип характеризується об’єктивізмом, точним розрахунком інтерпретації, логікою виконавського задуму, вмінням споруджувати з деталей монолітні конструкції. Для емоційного типу властиве домінування емоційного начала, артистична свобода, яка оснований на суб’єктивному відчутті, інтуїції, імпульсивності, стихійності. Синтетичний тип (за типологією В. Живога) характеризується глибиною, проникливістю виконання, емоційністю без стихійності, аргументованим, логічним суб’єктивізмом, продуманою імпровізацією” [12].

Серед чинників, сприяючих встановленню вказаного контакту – творчий вигляд диригента, його музичний і людський авторитет, практичний досвід і звичайно, природна обдарованість та артистизм.

Об’єктом дії диригента являється його інтелект, серце, емоції, артистизм. Роль артистизму в диригентській діяльності – правильна економія енергії диригента при технічних труднощах, які не повинні перевищувати художню основу творчості [8, 33].

Процес виховання диригента, на жаль, не включає навчання основам акторської майстерності. Секретами цього мистецтва диригент починає навчатися лише в процесі практики роботи з колективом, зрозумівши необхідність володіти цією майстерністю.

“Я за керівників, що поєднують у собі горіння і контроль, розум і серце, які вкладають в кожен програму і думку і душу. Тільки тоді стає можливим творче перевтілення”, “наголошує К. Іванов [5, 47].

Диригування – творчий процес. Творчість диригента – це завжди пошук нових методів, бачення кількох варіантів інтерпретації музичних творів, обумовленої епохою, стилем, жанром, композиторським задумом.

У творчій діяльності диригента максимально виявляється його індивідуальність, причому в різних аспектах – як митця, педагога, організатора, розкриваються його комунікативні здібності.

Відзначимо, особливу творчу свободу диригента, котра виявляється в коректному поводженні з композиторським текстом, водночас “бажанням виявити свою індивідуальність, висвітлити власні думки і почуття. Диригент, повинен бути диктатором, але діяти не силою, а переконаннями. Необхідно повести виконавців за своїми ідеями і звичайно, не порушувати задум композитора. Диригент завжди поводиться стримано і максимально тактовно до виконавців.

“Психологічний аспект – це вплив диригента на хоровий колектив, який відбувається на раціональному та емоціональному рівні. Диригент-хормейстер впливає на свідомість хористів за допомогою слів, на підсвідоме начало – за допомогою емоційного спілкування, магнетизму” [12].

У диригентській діяльності важливу роль відіграють емоції: ситуаційні (біологічного походження) та художні. Саме художніми емоціями повинен керуватися диригент виходячи на сцену чи в репетиційних умовах. “Емоції, які викликаються інтонаціями, не можуть бути відірвані від думок. Думка є змістовним повідомленням через емоції. Будь-який прийом, використаний художником (диригентом – Х. Г.) з комунікативною метою, несе у собі завдання налагодити контакт слухачів з музикою, її виразними засобами, що активізують і полегшують сприйняття” [11, 37].

Диригент поєднує вербальне тлумачення музичного твору з мануальною технікою під час репетиції, адже це правильно емоційно налаштовує виконавці. Вирішуючі внутрішні та зовнішні проблеми, диригент інтуїтивно регулює не лише власну психічну діяльність, але й спонукає колектив до активних творчих дій.

Невербальні засоби спілкування – жест, манера триматися, міміка в диригентській практиці сприяють посиленню емоційної дії диригента на музикантів. Жест і погляд диригента діє набагато сильніше ніж словесні пояснення [8]. В процесі виконання на сцені диригент не повинен “захоплюватися” собою, його жест не має відволікати увагу слухачів. Тому, обов’язково диригенту потрібно розвивати виразність жесту і міміки.

Творча діяльність диригента залежить від:

- особистих якостей (комунікативність, артистичність, стриманість, щирість, впевненість);
- психологічних особливостей (інтуїція, емоційність, фантазія, воля, увага, творча спрямованість);
- здібностей (організаторські, виховні, педагогічні, художньо-творчі);

- творчих взаємовідносин з колективом, виконавської майстерності тощо.

Варто наголосити, що диригент виявляє себе у процесі вивчення твору як вчитель і психолог. Важливо створити доброзичливі, творчі стосунки в колективі, для найбільш повної реалізації його духовних та творчих можливостей.

“Лише в поєднанні з мистецькою емоційно-творчою засадою, яка в силі оживити всі жести і рухи й зробити їх характерними, такими, що відображали б внутрішній зміст музичного твору і мистецьке відчуття самого диригента, лише таке тактування в силі перерости в диригування”, – зазначає М. Колесса [7, 189].

Диригент – неповторна особистість, яка має щось своєрідне, котре відрізняє її від інших. І це зумовлено вмінням “заражати” людей. Кожний диригент володіє певними особистими якостями: характером, темпераментом, силою розуму, рівнем культурного розвитку, музичної і диригентської підготовки [8]. Але увесь комплекс особистих якостей повинен підкорятися загальним професійним універсальним вимогам, які наслідують диригенти. Серед них важливе значення мають артистизм, емоційність та інтуїція.

Висновки. Отже, диригентське мистецтво являє собою складний комплекс різних видів музичної діяльності. Щоб досягнути вершин у диригентській майстерності потрібно любити свою справу, цілеспрямовано і наполегливо працювати над розвитком музикальності, безперервно поглиблювати теоретичні знання і практичний досвід.

1. Бермес І. Диригентське мистецтво:

поліфункційні виміри / І. Бермес. – Львів: Червона калина, 2008. – 82 с.

2. Выготский Л. Психология искусства / Л. Выготский. – М.: Педагогика, 1987. – 344 с.

3. Голик Г. Психология диригентского-хорової діяльності / Г. Голик. – Дрогобич: Вимір, 2000. – 108 с.

4. Єржемский Г. Психология дирижирования: Некоторые вопросы исполнительства и творческого взаимодействия дирижера с музыкальным коллективом / Г. Єржемский. – М.: Музыка, 1988. – 80 с.

5. Иванов К. Волшебство музыки / К. Иванов. – М.: Молодая Гвардия, 1983 – 159 с.

6. Катрич О. Стиль музыканта виконавця (теоретичні та естетичні аспекти) / О. Катрич. – Дрогобич: Відродження, 2000. – 100 с.

7. Колесса М. Основи техніки диригування / М. Колесса. – К.: Музична Україна, 1973. – 198 с.

8. Парфёнова А. Артистичность как фактор формирования личности дирижера-хормейстера / А. Парфёнова // Вопросы музыкального исполнительства. – 2010. – № 9. – С. 32 – 37.

9. Пігров К. Керування хором / К. Пігров. – К.: Мистецтво, 1956. – 180 с.

10. Пономарев Я. Психология творчества / Я. Пономарев. – М.: Наука. 1983. – 340 с.

11. Сенченко Л. Формування хорового мислення / Л. Сенченко. – Рівне: РДК – “Ліста”. – 1998. – 128 с.

12. Ткач Ю. Специфіка диригентської інтерпретації у хоровому виконавстві [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.parafia.org.ua/biblioteka/kultura/spetsyfika-dyryhentskoji-interpretatsiji-u-horovomu-vikonavstvi/>

Стаття надійшла до редакції 26.09.2015

“Давайте меньше говорить про обов’язки дітей, а більше про їх права”.

Руссо Жан Жак
французький письменник, філософ

“Не знайшовши істини у книжках, треба шукати її у собі”.

Руссо Жан Жак
французький письменник, філософ

“Прекрасне те чого немає”.

Руссо Жан Жак
французький письменник, філософ

